

פרופ' יונתן גרוסמן

21 קורבן זבח שלמים (פרק ג')

שמו ומהותו של זבח השלמים

לא תמיד שם הקורבן מעורר תהיות ומחלוקות הנוגעות לטיבו ולמהותו של הקורבן. אולם יש מקרים שבהם די בשם הקורבן כדי להציף כמה מן ההתלבטויות שמלוות את פרשנותו. אחד מהקורבנות האלו הוא נושא דיוננו: "וְאִם זֶבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ" (ויקרא ג', א). בשמו המלא של הקורבן יש שתי מילים – זבח ושלמים – והיו שהתלבטו מה היחס בין שני הרכיבים האלו שבשם. יש בין החוקרים המודרניים שטענו שכל רכיב בשם הקורבן מייצג למעשה קורבן אחר. הנציג הבולט של שיטה זו הוא רנדטורף, שטען שבבסיס זבח השלמים מונחים שני קורבנות שונים שהתורה איחדה ביניהם: 'זבח' הוא נדבה פרטית לה' שבה האדם השתתף באכילת הקורבן, ואילו 'שלמים' היו חגיגה ציבורית, שכלל לא נאכלו – כמו כבשי עצרת בשבועות – אלא הוקטרו כליל, כמו העולה. מסיבות שונות התורה החליטה לאחד את שני הקורבנות האלו בויקרא ג' בשם 'זבח שלמים'.¹

טענתו של רנדטורף אינה עומדת בפני הביקורת, מפני שיש גם 'שלמים' שאינם חגיגה ציבורית, כמו שלמי הנזיר שהם קורבן פרטי ואינם מכונים 'זבח' אלא 'שלמים' (במדבר ו', יג-כא), וכמו בדיני הנסכים הפונים אל היחיד וגם שם הקורבן מכונה 'שלמים' (במדבר ט"ו, ח). גם מצד אחר קשה לתמוך בהצעתו, שהרי יש 'שלמים' שנאכלו, כמו בחטא העגל: "וַיִּשְׁכְּמוּ מִמֶּחְרַת וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּגְשׂוּ שְׁלָמִים וַיִּשֶׁב הֶעָם לְאֹכֵל וְשֵׁתוֹ" (שמות ל"ב, ו), ואם יטען הטוען שאין מביאים ראיה מחטא העגל, נפנה אותו לברית ערבות מואב: "וְזִבְחַת שְׁלָמִים וְאֶכְלַת שֶׁם וְשִׁמְחַת לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים כ"ז, ז).

גם מהבחינה הסמנטית קשה לתמוך בשיטה של רנדטורף, שביסודו קורבן השלמים הוקטר כליל. כפי שהראה מילגרום, יש הבחנה בפעלים שמתארים את הקרבת קורבן העולה, שם הפועל הוא 'להעלות', לבין הפועל שמלווה את הקרבת השלמים, שבו נעשה שימוש בפועל 'לעשות' (בין אם 'זבח' ובין אם 'שלמים'), כמו למשל: "וַיִּקַּץ שְׁלֹמֹה וַהֲנִה חֵלוֹם וַיְבֹא יְרוּשָׁלַם וַיַּעֲמֵד לְפָנַי אַרְוֹן בְּרִית אֲ-דָנִי וַיַּעַל עֹלוֹת וַיַּעַשׂ שְׁלָמִים וַיַּעַשׂ

מִשְׁתָּה לְכָל עֲבָדָיו" (מל"א ג', טו. ראו עוד: שמות ל"ב, ו; דברים כ"ז, ז; יהושע ח', לא). ומכאן, שהשלמים לא הוקרבו כליל כמו העולה.²

אף שטענתו של רנדטורף אינה משכנעת, אני מזכיר אותה מפני שהוא נעדר עד תום לעובדת שני הרכיבים שבשם הקורבן, ויש בדבר זה בכדי לקדם את הדיון באופיו של הקורבן.

צודק רנדטורף, שהרכיב 'זבח' בשם הקורבן מלמד על כך שאכילתו מהותית לאופיו ולמגמתו. בהתאמה לחלוקה החדה שיש ביחידת הקורבנות בין שתי הרשימות, אכילתו איננה נזכרת כלל בפרשת ויקרא אלא רק בציווי שבפרשת צו. אולם שמו של הקורבן שנזכר גם בפרשת ויקרא מסגיר את המאפיין הייחודי של זבח השלמים, שגם הבעלים אוכלים ממנו, כלומר שהוא 'זבח' = סעודה.

אולם בניגוד למה שחשב רנדטורף, שמו השלם של הקורבן הוא 'זבח שלמים' ולא רק 'שלמים' או רק 'זבח'. אכן, לעתים נזכר הקורבן רק על שם אחד הרכיבים שבשמו, כמו: "וַיִּשְׁכְּמוּ מִמֶּחְרַת וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּגְשׂוּ שְׁלָמִים וַיִּשֶׁב הֶעָם לְאֹכֵל וְשֵׁתוֹ" (שמות ל"ב, ו); "וַיַּעֲשֶׂה עֹלֹתֶיךָ הַבֶּשֶׂר וְהָדָם עַל מִזְבֵּחַ ה' אֱלֹהֶיךָ וְדָם זִבְחֶיךָ יִשְׁפֹּךְ עַל מִזְבֵּחַ ה' אֱלֹהֶיךָ וְהַבֶּשֶׂר תֹּאכַל" (דברים י"ב, כז). אך במקרים אלו, יש לראות בשם 'זבח' או ב'שלמים' קיצור של השם המלא שבנוי משתי המילים.

בלשון חז"ל 'זבח' = קורבן, אבל בלשון המקרא 'זבח' מורה על "הסעודה שבה נאכל בשר בהמה ששחטו לרגל מאורע חגיגי"³, ולא דווקא סעודת קודש. כך למשל מתוארת חבורת יעקב: "וַיִּזְבַּח יַעֲקֹב זֶבַח בְּהֵר וַיִּקְרָא לְאָחָיו לְאֹכֵל לֶחֶם" (בראשית ל"א, נד). האכילה בפסוק זה מכוונת ככל הנראה לסעודת חול, כפירוש רש"י במקום: "שחט בהמות למשתה", או כדברי רד"ק שם: "'וַיִּזְבַּח' – עשה סעודה ומשתה כדי שיאכלו ביחד בהפרדם זה מזה לזכרון הברית". יש כוח בסעודה משותפת לייצג ברית משום שהמסובים לסעודה משותפת מתאחדים בכוח אכילתם מבשר בהמה אחת.⁴ בפסוקים אחרים ברור עוד יותר שמדובר בסעודת חול, כמו: "טוֹב פֶּת חֲרָבָה וְשִׁלּוּהָ בָּהּ מִבֵּית מְלֹא זִבְחֵי רִיב" (משלי י"ז, א) או: "כִּי קָרוֹב יוֹם ה' כִּי הֵכִין ה' זֶבַח הַקִּדְשִׁים קְרָאִיו. וְהָיָה בַּיּוֹם זֶבַח ה' וּפְקַדְתִּי עַל הַשָּׂרִים וְעַל בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְעַל כָּל הַלְבָּשִׁים מְלִבוֹשׁ נְכָרִי" (צפניה א', ז-ח).

זהו אפוא המאפיין המהותי של קורבן זבח השלמים הוא סעודה, וכפי שיובהר להלן, הקונוטציות של סעודת

3 י"ש ליכט, "זבח", אנציקלופדיה מקראית, כרך ב, עמ' 901.

4 ראו על כך אצל ליכט הנזכר לעיל.

1 R. Rendtorff, *Studien zur Geschichte des Opfers im alten Israel*, Neukirchen-Vluyn 1967.

2 מילגרום, ויקרא, חלק א, עמ' 217.

נְדָרִיךָ / אֲשֶׁלֶם תּוֹדַת לְךָ" (פסוק יג). הפועל 'אשלם' מכון בראש ובראשונה לתשלומי הנדר שהוזכרו בתחילת הפסוק, אבל בשל הצירוף "אשלם תודות", מוטמע בצירוף זה גם שם הקורבן 'שלמי תודה'.

שיטה אחרת יש לרמב"ן: "והשלמים – מלשון 'וכל חפצי ישלים' (ישעיה מ"ד, כח), 'אבנים שלימות' (דברים כ"ז, ו)" (רמב"ן ויקרא ג', א). לפי הפסוקים ששילב רמב"ן מסתבר שהוא סבור ששלמים הם מלשון 'שלם', 'שלמות' (או בניסוח של רנדטורף: מלשון 'להשלם', המורה על נאמנות טוטלית). לפי שיטה זו, הצירוף השלם של שם הקורבן הוא 'סעודה שלימה'. ייתכן שזהו הבסיס למשחק מילים אחר, הטמון בתפילת שלמה לאחר בניית המקדש: "וְהָיָה לְבַבְכֶם שְׁלָם עִם ה' אֱ-לֹהֵינוּ לְלֶכֶת בְּחֻקָּיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו כִּיּוֹם הַזֶּה. וְהִמְלִיךְ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ זִבְחִים זָבַח לִפְנֵי ה'. וַיִּזְבַּח שְׁלֹמֹה אֶת זִבְחֵי הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר זָבַח לֵה' בְּקֶרֶב עֲשָׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלְפֵי וְצֹאן מֵאָה וְעֶשְׂרִים אֶלְפֵי וַיַּחֲנֹכוּ אֶת בַּיִת ה' הַמְּלִיךְ וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (מל"א ח', סא-סג).⁶ בנימין פרנקל העיר לי שהמשחק הלשוני מתמשך כאן גם בשמו של המלך – 'שלמה'.

כיוון אחר לגמרי נקט ברוך לוי. לדעתו יש לגזור את הרכיב השני שבשם הקורבן לאור האכדית: *šalmu* = מתנה.⁷ הצעה זו מרתקת באופי שהיא מעניקה לקורבן זה. מבין שני סוגי קורבנות הבהמה האחד מכונה על שם הקטרתו כליל ("עולה") והשני על שם התנועה הנפשית שנצבת בבסיס הבאתו – כמתנה (דומה במובן רב ל'מנחה' שבאה מן הצומח). חוויית הנתינה ניצבת – כאמור לעיל – בבסיס כל קורבן, אך עדיין ניתן לאתר בתהליך זה מוקדים שונים. לפי ההצעה שהשם 'שלמים' מורה על מתנה, הרי שזה הופך להיות עיקרו של הקורבן ואופיו. זה מזכיר במידת מה את שיטת רשב"ם – שהנדר המקדים הוא העיקר – אך מבחינה לשונית עולה מדברי לוי שהצירוף השלם של שם הקורבן הוא 'סעודת מתנה', 'זבח נדבה', ובדומה לדברי המשורר: "בְּנִדְבָה אֲזַבְּחָה לְךָ אוֹדָה שְׁמֵךְ ה' כִּי טוֹב" (תהלים נ"ד, ח).

בכל מקרה, הביאור הרווח יותר בראשונים (שנרמז כבר בספרא, והוא גם הרווח בפרשנות המודרנית), ושנראה כמו הקריאה הפשוטה ביותר הוא להבין את 'שלמים' מלשון 'שלום'. אלא שצריך לבאר מהו השלום שעליו מדובר כאן? מי עושה שלום עם מי?

רש"י (בעקבות הספרא) מבאר את הביטוי 'שלום' כנובע מִחֻלָּקַת הַקּוֹרְבָן בֵּין כָּל הַמִּשְׁתַּתְּפִים: "שלמים שיש בהם

יעקב לשם ברית וכשיקוף של שותפות וידידות – מתאימות בהחלט גם לאווירת זבח השלמים.

כאמור, אכילת הקורבן אינה נזכרת בפרשת ויקרא ויש בדבר זה בכדי ללמד – שוב – על פיצול שתי רשימות הקורבנות מזה, אבל גם על השיחה הרמוזה ביניהן. אין מדובר בשתי רשימות שכל אחת עומדת לעצמה, אלא בשני מוקדים שמשלמים זה את זה. אפילו בזבח השלמים – שאכילתו מהותית להבנת מהותו ומגמתו – דיני האכילה יובאו רק בפרשת צו לצד שאר דיני אכילת הקורבנות. בכל הנוגע לדיני ההקטרה, בשר זבח השלמים דומה לקורבנות חטאת ואשם: גם בו מוקטרים רק החלבים ולא כל הקורבן (בניגוד לעולה).

אולם מהותו של הקורבן אינה מסתכמת במילה הראשונה של שמו אלא בצירוף שתי המילים: 'זבח שלמים'. כיצד יש להבין את 'שלמים' כתיאור שם הקורבן?⁵

רשב"ם (וחזקוני) הבינו את 'שלמים' מלשון 'תשלום':

"מאחר שאינו לשון 'עולה' ואינו 'כליל' אלא לשון 'שלמים' שמשמע לשון 'נדר וצריך לשלם את נדריו' שהוא לשון תשלומים, אזי יהא דינו כמו שמפרש והולך" (רשב"ם ויקרא ג', א).

לפי הצעה זו, המאפיין הבולט של השלמים הוא שזהו קורבן שבא בעקבות נדר שקדם לו, ובהבאת הקורבן האדם משלם את נדרו. אמנם, גם בקורבן עולה מדובר באדם שנדר להביא קורבן עולה, אבל כנראה שרשב"ם סבר שמילוי הנדר מהותי בשלמים יותר מאשר בעולה. לדעתו, כאשר אדם מצוי בצרה הוא נודר ונודב לה' שלמים: 'אם תצילני מצרה זו, אביא ברוב עם זבחי שלמים'. עוד נראה להלן (בדיון בזבח שלמים שבפרשת צו) שגם בתורה יש הבחנה בין שני אופני הנדר של זבח השלמים – שלמי תודה או שלמי נדר/נדבה, וגם מכך אפשר להסיק שיש בקורבן זה משקל מיוחד שקשור בשלב נדרו-נדבתו שמקדימים את הבאתו.

ואכן, מצאנו בכמה מקומות במקרא תיאור נדרים שנולדו בשעת צרה, כמו יעקב בצאתו חרנה (בראשית כ"ח), עם ישראל כציבור לפני שיצא למלחמה (במדבר כ"א), או יפתח בצאתו לקרב (שופטים י"א), ועוד. לפיכך, יש לרשב"ם על מה שיסמוך בטענתו ששם הקורבן מורה על קיום הנדר שקדם לו; עם הבאת 'סעודת התשלומים' הזו, הנודר משלם את חובו. לפי ביאור זה נראה שבתהלים נ"ו נעשה משחק מילים שנון: "עָלֵי אֱ-לֹהִים

5 בא בשם הקורבן מלשון שלום, אך הרכיב 'שלם' שבתיאור שלמה מכון לשלמות.

7 לוי הנזכר לעיל, עמ' 19.

5 כפי שהראה קינצ'י, המבוכה סביב משמעות 'שלמים' משתקפת היטב בתרגומים המגוונים שהוצעו לקורבן זה:

N. Kiuchi, "Translating selamîm", *Exegetica* 15 (2004), pp. 29-41.

6 B. A. Levine, *In the Presence of the Lord*, Leiden 1974, p. 35 אומנם הוא ראה את משחק המילים מתאים יותר לאפשרות ששלמים

ובהשתתפות האדם באכילת הקורבן. נבחן תחילה את האזכורים המרכזיים של זבח השלמים בתנ"ך:

א. במעמד הר סיני נערי בני ישראל מקריבים זבחי שלמים. אומנם שם הקרבת זבחי השלמים הם חלק מטקס שלם ומורכב שדורש עיון מדוקדק בפני עצמו, אבל לענייננו די לציין שכחלק מכריתת הברית בין ה' לעמו, נדרשים ישראל להקריב זבחי שלמים (שמות כ"ד, ה).⁸ בהמשך שם נאמר שאצילי בני ישראל 'אכלו ושתו', והקריאה הפשוטה ביותר היא שהם אכלו את זבחי השלמים שהוקרבו לפני כן, כדברי ראב"ע: "וטעם 'ויאכלו ושתו' – שירדו שמחים מההר ויאכלו זבחי שלמים שזבחו נעריהם ושתו בשמחה" (ראב"ע שמות כ"ד, יא).

ב. גם במעמד כריתת הברית בכניסה לארץ בהר גריזים והר עיבל, מוצאים זבחי שלמים. משה מצווה את ישראל: "וַזְבַּחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שֶׁם וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים כ"ז, ז). וכך אכן נאמר בספר יהושע: "אֲזַיְבֹנָה יְהוֹשֻׁעַ מִזְבֵּחַ לַה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר עֵיבָל... וַיַּעֲלוּ עָלָיו עֹלוֹת לַה' וַיִּזְבְּחוּ שְׁלָמִים" (יהושע ח', ל-לא). גם כאן הזיקה בין זבחי השלמים לכריתת ברית עם ה' גלויה וברורה מאליה.

ג. בהמלכת שאול נאמר "וַיֵּאמֶר שְׂמוּאֵל אֶל הָעַם לְכוּ וְנִלְכְּהָ הַגְּלָגֶל וְנַחֲדַשׁ שָׁם הַמְּלוּכָה. וַיֵּלְכוּ כָל הָעַם הַגְּלָגֶל וַיִּמְלְכוּ שָׁם אֶת שְׂאוּל לִפְנֵי ה' בַּגְּלָגֶל וַיִּזְבְּחוּ שָׁם זְבָחִים שְׁלָמִים לִפְנֵי ה' וַיִּשְׂמַח שָׁם שְׂאוּל וְכָל אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל עַד מָאד" (שמו"א י"א, יד-טו). גם סיפור זה מעניין לענייננו כי בולט בו הקשר בין הבאת זבח השלמים ובין השמחה הגדולה שאפיינה את המעמד.

ד. יש ציווי לשמוח ברגלים במקום אשר יבחר ה': "וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ אֹתָהּ וּבְנֶהְךָ וּבְעִבְדְּךָ וְאָמַתְךָ וְהָלֹוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיְתוּם וְהָאֲלֻמְנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְשִׁכְּנֵן שְׁמוֹ שָׁם" (דברים ט"ז, יא). אין זה מקרי שכאשר באו חז"ל לממש את חובת השמחה ולבטא אותה הם הכריעו לעשות זאת דרך הקרבת זבחי שלמים, אלו הם 'שלמי שמחה'. יש להדגיש שעצם ההגעה לבית ה' וההיראות לפניו מתממשת דרך קורבן עולה (עולת ראייה), אולם לצד זאת, הרעות והשמחה שמלווים את החג דורשים זבח שלמים:

"שלוש מצות עשה נצטוו ישראל בכל רגל משלוש רגלים ואלו הן: הראייה שנאמר 'ראה כל זכורך', והחגיגה שנאמר 'תחוג לה' א-להיך', והשמחה שנאמר 'ושמחת בחגך'... והשמחה האמורה ברגלים היא שיקריב שלמים יתר על

שלום למזבח ולכהנים ולבעלים". העובדה שגם המזבח מקבל חלק מהקורבן (האימורין), גם הכוהנים (חזה ושוק) וגם הבעלים (כל הבשר), משקף (או אולי אפילו גורם?) את השלום שיש בין כולם.

אולם נדמה שההבנה המידית יותר היא שהשלום הנרמז בשם הקורבן משקף את השלום שיש בין המקריב לקונו. למונח 'שלום' יש בעברית המקראית משמעות דומה לזו של ברית; הוא מבטא פיוס, רעות וידידות. די להזכיר בהקשר זה את הצירוף 'ברית שלום' שנזכר בדברי ה' על פנחס: "לִכֵּן אָמַר הַנְּיֵי נָתַן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם" (במדבר כ"ה, יב), או בנבואת יחזקאל: "וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית שְׁלוֹם בְּרִית עוֹלָם יְהִי אֹתָם" (יחזקאל ל"ז, כו). גם תיאור מלאכי את הכהן – "תּוֹרַת אֱמֶת הִיְתָה בְּפִיהוּ וְעוֹלָה לֹא נִמְצָא בְּשַׁפְּתָיו בְּשְׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר הֶלֶךְ אֹתִי וְרַבִּים הָשִׁיב מִעוֹן" (מלאכי ב', ו) – לא בא רק לשלול סכסוך עם ה', אלא שהלך אתו בידידות וברעות, באהבה ובדרך ישרה.

ניתן לסכם אפוא, ששמו של זבח השלמים מעיד על עניינינו: זוהי סעודת ברית, שמביאה שלום בין מביא הקורבן ובין ה' ואפופה בתחושת שמחה ונדיבות לב. כך עולה מתוך שמו. אני מזכיר שוב שבימי קדם (כמו גם בימינו) בעת כריתת ברית היו סועדים כורת הברית אלו עם אלו. כשבאו אבימלך וחבורתו לכרות ברית עם יצחק הם הזכירו שוב ושוב שהם באו לברית שלום – "תְּהִי נָא אֵלֶּה בֵּינוֹתֵינוּ בֵּינֵינוּ וּבֵינֶךָ וְנִכְרַתְּהָ בְּרִית עִמָּךְ. אִם תַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ רָעָה כַּאֲשֶׁר לֹא נִגְעֲנוּךָ וְכַאֲשֶׁר עָשִׂינוּ עִמָּךְ רַק טוֹב וְנִשְׁלַחְךָ בְּשְׁלוֹם אֶתָּה עִתָּה בְּרוּךְ ה'... וַיִּשְׁכַּיְמוּ בַבֶּקֶר וַיִּשְׁבְּעוּ אִישׁ לְאַחֵיו וַיִּשְׁלַחֵם יִצְחָק וַיֵּלְכוּ מֵאֵתוֹ בְּשְׁלוֹם" (בראשית כ"ו, כח-לא). הסכמת יצחק לברית המוצעת לו מתממשת בסיפור בהזמנתם לסעודה משותפת: "וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה וַיֵּאָכְלוּ וַיִּשְׂתּוּ" (שם, ל). סעודת ברית מעין זו מתממשת בכל הבאת זבח שלמים. אכן, צודק רשב"ם שנדרי שלמים מובאים לאחר שאדם נדר שביאם בעת צרה (עוד נדון בדבר בהרחבה בפרשת צו), אך אופי הבאת הקורבן מביע את רחשי לבו של זה שניצל מצרה המעוניין לכרות ברית עם ה' שהגן עליו. כהמשך דברי המשורר שהזכרתי לעיל: "בַּנְּדָבָה אֲזַבְּחָה לְךָ אוֹדָה שְׁמֶךָ ה' כִּי טוֹב. כִּי מִפֶּלַע צָרָה הִצֵּלְנִי וּבְאִיְבֵי רְאִתָּה עֵינָי" (תהלים נ"ד, ח-ט).

האם ניתן לבסס פרשנות זו על צדדים נוספים בקורבן, מעבר לשמו? דומני שניתן לתמוך את אופי השמחה והרעות שמלווים את הקרבת זבח השלמים בשתי יתדות: באזכורי זבח השלמים בסיפורים מקראיים,

מתאפיין כידוע בתחושת קרבה גדולה של שותפות ושל ברית, לצד תחושת יראה וריחוק.

8 מעניין שבאותו המעמד עצמו הביאו ישראל גם זבחי שלמים וגם עולות. לשון אחר, החוויה הדתית יכולה להכיל בתוכה גם מה שנראה לכאורה כסתירה של ריחוק וגעגוע; יראה והשתוקקות. מעמד הר סיני

שלמי חגיגה, ואלו הם הנקראים 'שלמי שמחת חגיגה' שנאמר: 'וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' א-להיך''

(רמב"ם, הלכות חגיגה, פרק א, הל' א).

נמצאנו למדים ששילוביו של זבח השלמים בהקשרים מגוונים בתנ"ך (ובחז"ל), משקפים את תוכנו כקשור בברית ובשמחה; בידידות ובעמדה דתית שיש בה קרבה ופיוס מול ה'.

כאמור לעיל, ניתן לצפות שגם דיני זבח השלמים ישקפו את עניינו המיוחד. לעת עתה די להזכיר את הדין המיוחד של זבח השלמים, שגם הבעלים משתתפים באכילתו, ולמעשה הם אלו שאוכלים את רוב הבהמה. זהו רעיון אמיץ ונועז: אדם מביא קורבן לא-לוהיו, וה' כביכול אומר לו: 'אם אתה כבר פה, בוא וסעד עמי'. אם יסלחו לי הקוראים אעז ואומר שהרעיון העומד מבעד לאכילת הבעלים את קורבנו הוא שמביא הקורבן וה' יושבים סביב אותו השולחן ואוכלים בצוותא סעודת ברית. גם אם ה' הוא היושב בראש השולחן והאדם הוא האורח שהוזמן לסעודה זו, קשה להפריז בדרמטיות ובנועזות של אוירה דתית זו שנלווית לקורבן זבח השלמים. אין גם צורך לומר עד כמה רחוקה אוירה זו מהאוירה שליוותה את קורבן העולה.

לאור התוויית הכיוון הכללי של אופי זבח השלמים נפנה בשיעורים הבאים לאופני מימושו השונים שבאים בפרשה שלנו – שלמי בקר ושלמי צאן.

כל הזכויות שמורות לשיבת הר עציון ולפרופ' יונתן גרוסמן
עורך: בנימין פרנקל, תשע"ח

בית המדרש הוירטואלי
מיסודו של
The Israel Koschitzky Virtual Beit Midrash
אתר בעברית: <http://vbm.etzion.org.il>
אתר באנגלית: <http://www.vbm-torah.org>
משרדי בית המדרש הוירטואלי: 02-9937300 שלוחה 5
דוא"ל: office@etzion.org.il